Valsts darba inspekcija

Nelaimes gadījumu izmeklēšana, izvērtējot neuzmanības nozīmi

Irēna Jakovļeva, Zemgales reģionālās Valsts darba inspekcijas galvenā valsts inspektore

04.11.2026.

Ogre

Valsts darba inspekcija

Nelaimes gadījumu statistika Latvijā

NG	2024.				2025.			
	kopā	nesmagi	smagi	letāli	kopā	nesmagi	smagi	letāli
valstī reģistrēto NG kopējais skaits	2316	2041	250	25	2404	2159	224	21
nepietiekoša uzmanība	570	540	30	0	560	531	29	0
visi cēloņi kopā	2545	2215	299	31	2608	2312	268	28

Valsts darba inspekcija

Neliela piebilde pirms sākam

Šie slaidi ir sagatavoti, izmantojot lielos valodu modeļus (LLM — Large Language Models).

Mēs tiecamies uz progresu un vēlamies izmantot laiku pēc iespējas efektīvāk.

Diemžēl LLM dažkārt pieļauj gramatikas un valodas kļūdas. Lūdzam uz tām pārāk nekoncentrēties un uztvert ar sapratni.

Svarīgākais ir idejas, riska cēloņi un iespējas novērst nelaimes gadījumus.

Valsts darba inspekcija

Nelaimes gadījumu (NG) darbā cēloņa noteikšana

Valsts darba inspekcija

Vieglo NG izmeklēšanā biežāk konstatētās nepilnības

Valsts darba inspekcija

Nelaimes gadījumu piemēri (neuzmanība)

Kas notika?

Tīrot virtuves darba virsmu, pavāre aizķēra uz galda stāvošu naužu, kas iedūrās kājā.

Kāpēc tas notika?

Aiz negadījuma slēpjas vairāki riska faktori:

- Neievēroti darba aizsardzības noteikumi
- Nogurums un uzmanības samazināšanās
- Steiga un vēlme ātrāk pabeigt darbu
- Nepietiekama uzmanība darba vidē
- Sakārtotas darba vides trūkums
- Darba rezultātu atkarīga samaksa

Kā novērst līdzīgus gadījumus?

- Ievērot darba aizsardzības instrukcijas un pārbaudīt virsmas pirms darba sākuma.
- Uzturēt darba vietu kārtībā – novērst priekšmetu nokrišanu.
- Novērtēt riskus arī ikdienas darbos, piemēram, uzkopšanas laikā.
- Pārliecināties, ka darbinieki ir pietiekami atpūtušies un koncentrēti.
- Veicināt drošības kultūru – uzsvērt, ka drošība ir svarīgāka par ātrumu.

Nelaime nav tikai darbinieka neuzmanības sekas!

Tā var liecināt par nepietiekamu darba vides kontroli un pārlieku steigu.

Darba inspekcija

Valsts darba inspekcija

Nelaimes gadījumu piemēri (neuzmanība)

Kas notika?

Darbiniece, nespējot aizsniegt reklāmas banera augšējo stūri, palēca un aizķēra banera malu.

Kāpēc tas notika?

Aiz negadījuma slēpjas vairāki riska faktori:

- Nepiemērotas darba metodes – strādā augstumā bez palīglīdzekļiem
- Neievēroti darba aizsardzības noteikumi
- Steiga un pārlieku darba temps
- Nepietiekama drošības kultūra
- Nepietiekama riska izvērtēšana
- Trūkst piemērotu palīglīdzekļu darbavietā

Kā novērst līdzīgus gadījumus?

- Strādājot augstumā, izmantot atbilstošus palīglīdzekļus – stabilas kāpnes vai platformas.
- Ievērot darba aizsardzības vadlīnijas un instrukcijas.
- Izvērtēt riskus un izvēlēties drošu darba metodi.
- Nodrošināt darbiniekiem atbilstošus darba līdzekļus un apmācību.
- Veicināt rūpīgu un pārdomātu darbu, nevis steigu.

Nelaime nav tikai darbinieces neuzmanības sekas!

Tā var liecināt par nepiemērotām darba metodēm un nepietiekamu drošības nodrošinājumu.

Darba inspekcija

Valsts darba inspekcija

Nelaimes gadījumu piemēri (neuzmanība)

Kas notika?

Pārbaudot elektrolīniju mežā, darbinieks Māris šķērsoja grāvi un uzkāpa uz zem ūdens esošām dēļiem ar naglām.

Kāpēc tas notika?

Aiz negadījuma slēpjas vairāki riska faktori:

- Netika izmantoti pieejamie S5 klases gumijas zābaki
- Nebija vizuālu norāžu par bīstamajām vietām
- Paaugstināts ūdens līmenis un slidenas virsmas
- Paslēptas koka laipas ar naglām
- Nepietiekama situācijas izvērtēšana
- Darba organizācijas risks meža teritorijā

Kā novērst līdzīgus gadījumus?

- Izmantot atbilstošus IAL – S5 klases gumijas zābakus, pielāgotus apstākļiem.
- Marķēt bīstamas vietas (ar brīdinājuma zīmēm vai norādēm).
- Pirms darba pārbaudīt teritoriju un novērtēt riskus.
- Izvērtēt nepieciešamos palīglīdzekļus un drošības pasākumus.
- Nodrošināt, lai darbinieki ievērotu darba instrukcijas un izmanto atbilstošus IAL.

Nelaime nav tikai darbinieka neuzmanības sekas!

Tā var liecināt par nepietiekamu riska izvērtēšanu, nepiemērotiem darba apstākļiem un neatbilstošu individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu.

Darba inspekcija

Valsts darba inspekcija

Ir svarīgi pievērst uzmanību...

Valsts darba inspekcija

Ir svarīgi pievērst uzmanību...

Valsts darba inspekcija

Galvenais secinājums

“Neraugieties tikai uz darbinieka kļūdu – meklējiet un novērsiet sistēmiskos cēloņus!”

“Nelaime reti ir tikai nevērība.”

Biežākie patiesie cēloņi:

- Nepietiekama apmācība un informācija
- Nepiemērots aprīkojums vai tā apkope
- Slikta darba organizācija un pārslodze
- Nepietiekama riska novērtēšana
- Vāja uzraudzība un kontrole

Ko darīt?

- Veikt risku novērtēšanu un ieviest aizsardzības pasākumus
- Nodrošināt apmācības un skaidras instrukcijas
- Pārbaudīt un uzturēt aprīkojumu
- Organizēt darbu droši un samērīgi slodzi
- Uzraudzīt ievērošanu un regulāri izvērtēt riskus

Profilakse ir labākais risinājums!

Droša darba vide sākas ar sistēmisku pieeju.

Darba inspekcija

Valsts darba inspekcija

Informācijai

https://www.vdi.gov.lv/lv/nelaimes-gadijums-darba

Pieejami ieteikumi darba devējam NG akta aizpildīšanā

1.pielikums

Ministru kabineta
2009.gada 25.augusta
noteikumiem Nr. 950

Akts Nr. **/Ieraksta nr., kurš pēc kārtas ir šis nelaimes gadījums (turpmāk - NG) uzņēmumā**

par nelaimes gadījumu darbā

- ☐ cietušais gājis bojā
- ☐ veselības traucējumi ir smagi
- ☐ veselības traucējumi nav smagi
- ☐ inficēšanās risks
- ☐ ārvalstīs noticis nelaimes gadījums

/vajadzīgo atzīmēt ar X/

1. Nelaimes gadījums noticis

20 ..... gada ..... plkst. ....., ... stundas pirms/pēc darba laika sākuma

/jāieraksta NG notikšanas laiks un jāpasvītro vajadzīgais/

/pilna adrese ar pasta indeksu/

(adrese, kur noticis nelaimes gadījums)

2. Cietušā ....., kurš dzīvo

(vārds, uzvārds, personas kods)

/pilna adrese ar pasta indeksu/

(dzīvesvietas adrese)

Cietušā amats, kuru pildot noticis nelaimes gadījums, –
un darba stāžs šajā amatā ..... gadi.

/darba stāžs konkrētajā uzņēmumā (tikai pilni gadi)/

3. Darba devējs, pie kura (kura teritorijā) noticis nelaimes gadījums

.....

(juridiskai personai – nosaukums, fiziskai personai – vārds, uzvārds)

/ja NG noticis ar nodarbināto, kurš veica darba pienākumus sava darba devēja uzdevumā cita darba devēja teritorijā, tad šajā punktā norāda to darba devēju, kura teritorijā notika NG - pilns nosaukums (tā, kā reģistrēts Uzņēmumu reģistrā)/

Reģistrācijas numurs vai personas kods

.....

(juridiskai personai – reģistrācijas numurs, fiziskai personai – personas kods)

4. Darba devējs, kura nodarbinātais cietis nelaimes gadījumā

.....

(juridiskai personai – nosaukums, fiziskai personai – vārds, uzvārds)

/ierakstīt darba devēju, ar kuru noslēgts darba līgums - pilns nosaukums (tā, kā reģistrēts Uzņēmumu reģistrā)/

Reģistrācijas numurs vai personas kods

.....

(juridiskai personai – reģistrācijas numurs, fiziskai personai – personas kods)

Pie darba devēja nodarbināto skaits .....

5. Instruktāža un apmācība darba aizsardzībā par darbu, kuru pildot noticis nelaimes gadījums

- ☐ ir veikta
- ☐ nav veikta

/vajadzīgo atzīmēt ar X/

/saskaņā ar MK 10.08.2010. noteikumiem Nr. 749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos", kas paredz nodarbināto instruktāžu un apmācību, norādīt, vai nodarbinātajam ir bijusi veikta instruktāža un apmācība darba vietā par darbu, kuru pildot noticis NG. Visu informāciju par instruktāžu, apmācību ieraksta 7. punktā papildus ziņās./

MK not. Nr. 749 9. punktā noteikti šādi apmācību veidi:

- iepazīstināšana: jānodrošina visiem nodarbinātajiem, uzsākot darba tiesiskās attiecības konkrētajā uzņēmumā;
- instruktāža darba vietā: sākotnējā – uzsākot darbu; atkārtotā – darba gaitā; neplānotā; mērķa;
- tematiskā apmācība par konkrētu darba aizsardzības jautājumu.

Ja darba devējs uzskata, ka nodarbināto zināšanu paaugstināšanai par kādu darba aizsardzības jautājumu nepieciešama papildu apmācība drošai darbu veikšanai, tad darba devējs var organizēt tematiskās apmācības, piemēram, par darba vietā pielietoto darba aprīkojumu. Uzsveram, ka tematiskās apmācības neaizstāj MK not. Nr.749 9. punktā noteiktās apmācības darba aizsardzībā - iepazīstināšanu un instruktāžu darba vietā.

Turklāt, neatkarīgi no tā, ka darba devējs nodarbināto ir nosūtījis uz apmācībām akreditētā mācību centrā, lai iegūtu zināšanas, piemēram, par kāda veida darba aprīkojumu vai darbu veidu, apliecības iegūšana par šādu apmācību apgūšanu neatbrīvo darba devēju no MK not. Nr. 749 prasību izpildes.

Darba aizsardzības normatīvie akti nenosaka obligātu prasību darba devējam nosūtīt nodarbinātos uz mācību centriem un iegūt apliecības pēc mācību kursu apgūšanas, izņemot, ja jāiegūst darba aizsardzības speciālista (MK not. Nr. 749) un motorinstrumenta, vai meža mašīnas vadītāja kvalifikācija (MK 02.05.2012. noteikumi Nr. 310 "Darba aizsardzības prasības mežsaimniecībā" 3. punkts).

6. Nelaimes gadījuma apstākļu apraksts, traumējošie faktori, nelaimes gadījuma cēloņi

.....

.....

.....

.....

Atsevišķi ir jāizdala NG apstākļu apraksts (6.1.); traumējošie faktori (6.2.); NG cēloņi (6.3.)

Apraksta NG apstākļus, izklāstot, kā noticis NG, raksturojot darba vietu un lietoto aprīkojumu vai iekārtas, kā arī norāda NG cēloņus un traumējošo faktoru (ar vārdiem) atbilstoši MK not. Nr. 950 5. pielikumam (MK not. Nr. 950 33.2. apakšpunkts).

6.1. NG apstākļi, pamatojoties uz paskaidrojumiem, jāapraksta īsi un konkrēti, loģiskā secībā:

1) **cietušā darbs /saskaņā ar darba līgumā norādīto profesiju/ no maiņas sākuma līdz NG; darba procesa secība; kādus darba paņēmienus pielietoja cietušais;**
2) **konkrētā darba izpilde NG laikā (darbs ar konkrētu iekārtu, instrumentiem u.c.);**
3) **iekārtas, darbgalda, instrumenta stāvoklis NG laikā, t.i., bija vai nebija darba kārtībā;**
4) **novirze no normālā darba procesa, t.i., neparedzēts gadījums, kura rezultātā tika iegūta trauma. Novirzes procesā var sadalīt tādās grupās kā:**
   a) **notikums ir ārpus cietušās personas kontroles un pamatā saistīts ar iekārtu ekspluatāciju (sprādziens, uguns, ķīmisko vielu, gāzes izplūde, elektrība u.c.);**
   b) **pilnīga vai daļēja kontroles zaudēšana pār iekārtu vai transportlīdzekli;**
   c) **paslīdēšana vai paklupšana, kā rezultātā noticis kritiens;**
   d) **nepareizi darba paņēmieni, neprofesionāla rīcība;**
   e) **vardarbība, dzīvnieku uzbrukums;**
5) **cietušā un aplārtējo rīcība pēc traumas iegūšanas;**
6) **jānorāda, vai cietušajam tika sniegta pirmā medicīniskā palīdzība, vai tika izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība (piemēram, "[..] tika izsaukta Neatliekamā medicīniskā palīdzība un cietušais tika nogādāts Valsts Apdegumu centrā).**

6.2. Traumējošie faktori atbilstoši MK not. Nr. 950 5. pielikumam.
https://likumi.lv/ta/id/196653-nelaimes-gadijumu-darba-izmeklesanas-un-uzskaites-kartiba
/piemēram, sasitums pēc kritiena no augstuma (31)/

6.3. NG cēloņu noteikšana tiek veikta, pamatojoties uz iegūtās informācijas analīzi.

Biežāk sastopamie n/g cēloņi:

Neapmierinoši apstākļi darba vietā.	**Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi.**
Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs.	Trūkumi darbu vadīšanā, nepietiekoša kontrole.
Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki.	Neapmierinoša darbinieku apmācība/instruēšana.
Sauras vai nepiemērotas telpas	Nepareiza tehnoloģiskā procesa izvēle darbā.
Nepietiekoša kārtība darba vietā.	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, trūkst atbildības sadalījums darba aizsardzības jomā.
Nepiemēroti individuālās aizsardzības līdzekļi vai to trūkums.	Trūkumi darba vides iekšējā uzraudzībā.
Pārējie ar apstākļiem darba vietā saistītie pārkāpumi.	Neapmierinoša darba vietas izveidošana (organizācija).
	Trūkumi darba laika sadalījumā.
Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks).	**Pārējie ar darba organizāciju saistītie pārkāpumi.**
Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas.	
Nav lietots drošības aprīkojums (kolektīvie vai individuālie aizsardzības līdzekļi).	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana.
Pielietotas neatļautas vai nepiemērotas darba metodes.	Vardarbība (uzbrukumi).
Izmantotas nepiemērotas, darba kārtībā neesošas iekārtas, instrumenti, darbarīki.	Dzīvnieku kodumi.
Neuzmanība darbā.	Pārējie pārkāpumi.
Darbs alkohola, narkotisko, psihotropo vielu reibumā.	
Saskarsme ar asiņīm.	
Pārējie ar cilvēka rīcību saistītie pārkāpumi.	

Valsts darba inspekcija

Kontakti

Valsts darba inspekcija, www.vdi.gov.lv
vdi@vdi.gov.lv, Konsultatīvais tālrunis +371 67186522

Zemgales reģionālā Valsts darba inspekcija
zemgalesrvdi@vdi.gov.lv, +371 25484782
Skolotāju iela 3, Jelgava, LV-3001
Pirmdienās 13.00 - 17.00 un ceturtdienās 9.00 – 12.00.

Ogres sektors
+371 27820518
Mālkalnes prospekts 1, Ogre, LV-5001
Apmeklētāju pieņemšana: Pirmdienās 13.00 - 17.00

Tukuma birojs*
+371 25484746
Pils iela 9, Tukums, LV-3101
Apmeklētāju pieņemšana: Pirmdienās 13.00 - 17.00

Valsts darba inspekcija

Paldies par uzmanību!
Jautājumi?